קשיא דר"ע דר"ע התם קאמר מחיקה מעכבא. את האומר דכל זמן שלא נמחקה אם אמרה איני שותה יכולה לחזור בה ולא אומרין לה להשקותה אבל אם נמחקה המגילה מערערין אותה על כרחה ואפי' לא קירב הקומץ דהא והשקה קמא דקודש הקטרה להכי דרשינן והכא קאמר קומץ מעכב את האומר דכל כמה דלא קרב קומץ אי אמרה איני שותה לא אומרין לה להשקותה: **ותורה ואמרה שותה איני.** לר"ע מהו להשקותה מדלגה: **שיקן מר.** דבר מר: **שמרים כבר.** קודם מחיקה. אלמא מחמת דבר אחר הם מרים ואין מרירה על שם קללת בדיקתם נקרא דהא מקמי מחיקה לאו בני מיבדק נינהו: **מתני' מגילה נגנזת.** [1]בגדי ההיכל דכל כתבי הקדש שאינן ראויין לקרות בהן נגנזין שלא יתבזו: **על גיס הדשן.** שהיא בעזרה שנורפין שם פסולי קדשי קדשים ופסולי אימורים שמחיצתן לפנים מן הקלעים כדאמרינן בשחיטת קדשים (זבחים דף קד:) שלשה גיס הדשן הם דהוא"ל וקדשה בכלי נשרפת בעזרה. והאי מתפזרת היינו נשרפת כדאמר לקמן (ד' כג.) ואלו שנחותיהם נשרפות וקא חשיב להא האומרת אינו שותה: **ואין מגילה כשירה להשקות בה סוטה אחרת.** דבעינן כתיבה לשמה דכתיב[2] ועשה לה הכהן לה לשמה: **המים נשפכין.** כיון דאמרה טמאה אני בדוקה ועומדת היא ומים המרים לא ניתנו אלא לברר את הספק: **מערערין אותה.** דדלמא טהורה היא ומחמת רתיחותא קאמרה: **מתמלאה גידין.** הגידין שבגלחייה נופחין ונראית כמלאה גידין. וגם בשרה נעשית שיטה שיטה של נפחי[3] כמין ברגיטין מזורקין בה: **שלא בטמא העזרה.** שערי נקנור או עזרת נשים שאינה דרך שם. ולקמיה[4] פריך והא אמרינן בעלמא דשערי נקנור לא נתקדשו וכ"ש עזרת נשים ומת מותר ליכנס למחנה לויה: **תדע שזכות תולה לה.** תראה ותלמד בפרשת סוטה שהזכות תולה דילפינן מונקתה ומזרעה זרע ונקתה ע"י זכיות כדי זריעת זרע ט' חדשים וי"ח יותר כדמפרש בגמ'[5]: **מלמדה היפלות.** מפרש בגמ'[6]: **רבי יהושע אומר רולה אשה בקב ותפלות** גרסינן. ובגמרא[7] מפרש מאי קאמר: **מכות פירושין.** מפרש בגמ'[8] שמכה את עצמו בכתלים להראות שהוא עניו ונוטע: **גמ' לבלר.** סופר: **אם תחסר אות אחת.** כגון ג' וה' אלהים אמת (ירמיה י) או תייתר אות אחת כגון ברא"ש ברא"ו אלהים: **דבר אחד יש לי.** לקמן מפרש מאי תשובה היא זו: **כתב שיוכל למחות.** ורבי ישמעאל סבר מוחקין לה מן התורה ולא בעי כתיבה לשמה ואפרשת סוטה לחודה קא קפיד: **מאי קאמר ליה ומאי מהדר ליה.** מאי קאמר ליה ר' ישמעאל דקא מהדר ליה ר"מ דבר אחד יש לי שעושה רושם ואינו נמחק מה ענין קנקנתום אצל חיסור ויתור: **ומשוי ליה רי"ש.** כגון דלי"ת דאחד: **דבר אחד יש בו.** ואינו נמחק לגמרי: **קשיא שימוש אשימוש.** דקאמר לעיל שימוש דר"ע קודם (כ) ואמר הכא דר"י קודם: **לא מאי למיקם אליביה.** על עיקרי טעמיה שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים ועל טהור טמא ומראה לו פנים: **אתא לקמיה דר"י וגמר גמרא.** המשניות סתומות כמו שהן כדגמיר להו מרבו ורבו מרבו: **והדר אתא לקמיה דר"ע למיסבר סברא.** לעמוד על עיקר טעמי המשנה מפני מה זה טמא וזה טהור זה אסור וזה מותר ועל מה כל דבר נסמך ועל איזה מקרא וזה תלמוד שהיה בימי התנאים ולהבין דבר כשהיה דבר חדש נשאל בבית המדרש מהיכן ילמדוהו ולאיזה משנה ידמוהו:

חוץ

מגילתה נגנזת. ירושלמי תני נגנזת תחת לירו של היכל למה בשביל לשחקה לול קטן היה שם ושם המים נשפכים תני אין בהן משום קדושה מהו לגבל בהן את הטיט מה בכך המים נשפכים תני יש בהם משום קדושה: נמחקה המגילה ואמרה איני שותה מערערין אותה למה שגרמה לשם שימחק כמה ימחק תני רבי חנין ב"ש אומרים אחת ובה"א שמים א"ר אילעאי טעמא דב"ה כדי לכתוב י"ה: [3]**אמר** ר' ירמיה למחוק לה מה"ת איבא בינייהו. תימה לרבי והא בימי ר"מ נפסקו כבר המים המרים כדאמרי' בפ' בתרא (לקמן דף מז.) דר' יוחנן בן זכאי הפסיקן ועוד האמר רבא (לעיל ד' יח:) מגילת סוטה שכתבה קודם שתקבל עליה שבועה לא עשה ולא כלום א"כ מ"ט דמ"ד מוחקין לה מן התורה וליכא למימר מ"ד מוחקין לה מן התורה לית ליה דרבא א"כ אמאי אמר לר"ש לעיל (ד' יט:) כדי נסבה לימא לית ליה דרבא אלא הכי משמע דהכא דרבא כ"ע מודו ואיכא למימר מ"ד מוחקין לה מה"ת כגון אם נכתבה אותה פרשה בתורה לאחר שקבלה עליה שבועה אע"פ שהסופר לא נתכוין לשם סוטה אלא לשם ס"ת ומה שאין מטילין קנקנתום לתוך הדיו לפרשת סוטה אפי' בזמן הזה משום דכתיב בה ומתה דבעינן כתב שיכול למחות וכיון דס"ל מוחקין לה מן התורה ש"מ דקסבר דלאותה פרשה אפילו כתובה בתורה קפיד קרא דבעינן שיכול למחוק:

אבל תורה דסתמא כתיב הכי נמי דמחקינן. לפוס האי דיחוי ה"מ למיפרך וכי לית ליה לת"ק הא דתנן [4]כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול כילד היה עובר בשוק ושמע קול סופרים מקרין וכו' וה"מ לתרוצי דילמא עד כאן לא אמר גבי גט דסתמא פסול משום דאשה לאו לגירושין עומדת אבל סוטה אחר שקינא לה ונסתרה סתמא להשקות עומדת כדאמרינן ברים מסכת זבחים (דף ג:) א"ל עד כאן לא פסלינן גבי גט אלא משום דהתם וכתב לה אמר רחמנא וכו' מיהו היכא דאינתיק לשם רחל לא הדרא מנתקא ע"י מחיקה לשם לאה ולרבי אחי בר יאשיה נמי אע"ג דעשייה דידה מחיקה היא מיהו מהני קלא דכתב בסתמא ועשה לה ולא כתב ומתה לה דרשינן ליה נמי אכתיבה דבעינן דלכתוב לשם אלות בעולם מיהו אהני נמי האי דלא כתיב

מבעיא בחסירות ויתירות דבקי אנא אלא אפילו למיחש לזבוב דדילמא אתי ויתיב אתניה דדלי"ת ומחיק ליה ומשוי ליה רי"ש דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו איני והא [5]תניא אמר רבי מאיר כשהייתי למד תורה אצל ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל ר"ע אסרה עלי קשיא שמוש אשמוש קשיא אסרה אאסרה בשלמא שמוש אשמוש לא קשיא מעיקרא אתא לקמיה דר' עקיבא כיון דלא מצי קם אליביה אתא לקמיה דר"י וגמר גמרא הדר אתא לקמיה דר"ע סבר סברא אלא אסרה אאסרה קשיא קשיא תניא רבי יהודה אומר אומר היה ר"מ לכל מטילין קנקנתום לתוך הדיו

חוץ

---

[1] ו א מיי' פ"ד מהל' סוטה הל"ג סמג עשין נ:
[2] ב מיי' פ"ג שם הל"י סמג עשין נ:
[3] ג מיי' שם פ"ד הלכה ד:
[4] ד מיי' שם הל"ו:
[5] ה מיי' שם הל"ד:
[6] **יא** ו מיי' שם פ"ג הלכה טז:
[7] יב ז מיי' שם הל"כ:
[8] יג ח מיי' פ"ג מהל' מ"מ הל"ג סמג עשין יב טוש"ע יו"ד סי' רמז סעי' ו:
[9] יד ט מיי' פ"מ מהל' ערכין הל"ג:
[10] **טו** י מיי' פ"ג מהל' תפלין הל"ד סמג עשין כד טוש"ע יו"ד סימן רעא סעי' ו:

תוספות שאנץ

שהיא טמאה: דאמר קרא מי המרים שמרים כבר קודם מחיקה אלמא מחמת דבר אחר הם מרים ואין מרירותן נקרא על שם בדיקתן דהא מקמי מחיקה לאו בני בדיקה נינהו. ל"ה: **מתני'** מגילתה נגנזת בצדי ההיכל דכל כתבי הקדש שאינן ראוין לקרות בהן נגנזין שלא יתבזו: ומנחתה מתפזרת אבית הדשן דהואיל וקדישה בכלי נשרפת בעזרה והאי מתפזרת בעזרה היינו נשרפת כדא' לקמן ואלו שמנחותיהן נשרפות וקא חשיב לה להא האומרת איני שותה. ל"ה. והיא מתמלאה גידין פ"ה הגידין שבלחייה נופחין ונראית מלאה גידין וגם בבשרה נעשית שיטה שיטה של נפיחה והכי תניא בספרי כמין שרביטין מזורקין בה: שלא בטמא העזרה. שערי נקנור או עזרת נשים שאינה דרך שם. ולקמיה[10] פריך והא אמרינן בעלמא דשערי נקנור לא נתקדשו וכ"ש עזרת נשים ומת מותר ליכנס למחנה לויה: **תדע שזכות תולה לה.** תראה ותלמד בפרשת סוטה שהזכות תולה דילפינן מונקתה ומזרעה זרע ונקתה ע"י זכיות כדי זריעת זרע ט' חדשים וי"ח יותר כדמפרש בגמ'[9]: **מלמדה היפלות.** מפרש בגמ'[8]: **רבי יהושע אומר רולה אשה בקב ותפלות** גרסינן. ובגמרא[7] מפרש מאי קאמר: **מכות פירושין.** מפרש בגמ'[8] שמכה את עצמו בכתלים להראות שהוא עניו ונוטע: **גמ' לבלר.** סופר: **אם תחסר אות אחת.** כגון ג' וה' אלהים אמת (ירמיה י) או תייתר אות אחת כגון ברא"ש ברא"ו אלהים: **דבר אחד יש לי.** לקמן מפרש מאי תשובה היא זו: **כתב שיוכל למחות.** ורבי ישמעאל סבר מוחקין לה מן התורה ולא בעי כתיבה לשמה ואפרשת סוטה לחודה קא קפיד: **מאי קאמר ליה ומאי מהדר ליה.** מאי קאמר ליה ר' ישמעאל דקא מהדר ליה ר"מ דבר אחד יש לי שעושה רושם ואינו נמחק מה ענין קנקנתום אצל חיסור ויתור: **ומשוי ליה רי"ש.** כגון דלי"ת דאחד: **דבר אחד יש בו.** ואינו נמחק לגמרי: **קשיא שימוש אשימוש.** דקאמר לעיל שימוש דר"ע קודם (כ) ואמר הכא דר"י קודם: **לא מאי למיקם אליביה.** על עיקרי טעמיה שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים ועל טהור טמא ומראה לו פנים: **אתא לקמיה דר"י וגמר גמרא.** המשניות סתומות כמו שהן כדגמיר להו מרבו ורבו מרבו: **והדר אתא לקמיה דר"ע למיסבר סברא.** לעמוד על עיקר טעמי המשנה מפני מה זה טמא וזה טהור זה אסור וזה מותר ועל מה כל דבר נסמך ועל איזה מקרא וזה תלמוד שהיה בימי התנאים ולהבין דבר כשהיה דבר חדש נשאל בבית המדרש מהיכן ילמדוהו ולאיזה משנה ידמוהו:

---

[10] נראה דל"ל אם יוסף יו"ד על היה אחרון נמצא מבלבל את השם.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלו תייתר אות א':
(ב) רש"י ד"ה קשיא וכו' קודם והכא אמר דר"י:

גליון הש"ס

מתני' מערערין אותה. עיין פרש"י מיוב לע כמו: **שם מכאן** אומר בן עזאי וכו'. ע' חגיגה ד' ג ע"א תד"ה נשים לשמוע:

מוסף רש"י

ואמרה איני שותה. ולא הודית לומר טמאה אני, מערערין אותה. לומר פומתין פיה שלא בטוחתה ושופכין את המים לתוך גרונה (לעיל יט:) מערערין. לשון קרלא גרון דומה לכך (איוב לט ז). **בקב ותפלות.** להיות בעלה עמה, מעשרה קבין. להתעבר (כתובות סב:) **תפילה** ליחן במזונות מועטין ויהא תיפלותה מלוי לה בשמים, מע' קבין ופרשות לפרוס מן המיפלות, לפיכך אין טוב שתלמוד תורה (לקמן כא:). **קנקנתום.** אדרימנ"ט (ערובין יג.). **שמא תחסיר אות אחת.** וה' אלהים אמת אם תחסר אל"ף הרי אמה מחריב, וידבר ה' אם תוסיף אות אחת ומכתוב וידבר ומגלת מחריב (שם). **דבר אחד יש לי.** לקמן מפרש מאי קמהדר ליה (שם). **כתב שיוכל למחות.** וקנקנתום רשומו ריכר מלד (שם). **מאי קא"ל.** רבי ישמעאל, ומאי קא מהדר ליה. רבי מאיר, אזהר ליה על חסר ויתר ומהדר ליה קנקנתום יש לי (שם). **כיון דלא מצי קם אליביה.** רבי עקיבא היה חריף טובא ולא מצי ר' מאיר למיקם אליביה (שם). **וגמר גמרא.** משניות שקבל מרבותיו (שם). **הדר אתא לקמיה דר"ע.** שהיה חריף לפלפל ולדקדק במה שלמד להשיב תשובות ומשניות זו על זו ולתרץ (שם).

עין משפט נר מצוה

[1] א מיי' פ"ד מהל' סוטה הל"ג סמג עשין נ:
[2] ב מיי' פ"ג שם הל"י סמג עשין נ:
[3] ג מיי' שם פ"ד הלכה ד:
[4] ד מיי' שם הל"ו:
[5] ה מיי' שם הל"ד:
[6] **יא** ו מיי' שם פ"ג הלכה טז:
[7] יב ז מיי' שם הל"כ:
[8] יג ח מיי' פ"ג מהל' מ"מ הל"ג סמג עשין יב טוש"ע יו"ד סי' רמז סעי' ו:
[9] יד ט מיי' פ"מ מהל' ערכין הל"ג:
[10] **טו** י מיי' פ"ג מהל' תפלין הל"ד סמג עשין כד טוש"ע יו"ד סימן רעא סעי' ו:

חוץ מפרשת סוטה בלבד רבי יעקב אומר משמו [א]חוץ מפרשת סוטה של מקדש מאי בינייהו א"ר ירמיה למחוק לה מן התורה איכא בינייהו והני תנאי כי הני תנאי דתניא [ב]אין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת רבי אחי בר יאשיה אומר מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת אמר רב פפא דילמא לא היא עד כאן לא קאמר ת"ק התם אלא כיון דאינתיק לשום רחל לא הדרא מינתקא לשום לאה אבל תורה דסתמא כתיבה הכי נמי דמחקינן אמר רב נחמן בר יצחק דילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי אחי בר יאשיה התם אלא במגילה דאיכתוב לשום אלות בעולם אבל תורה דלהתלמד כתיבה הכי נמי [ג]דלא מחקינן ורבי אחי בר יאשיה לית ליה [ד]כתב לגרש את אשתו ונמלך מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך פסול לגרש בו אמרי התם [ה]וכתב לה אמר רחמנא [ו]בעינן כתיבה [ז]לשמה הכא נמי [ח]ועשה לה מאי עשייה מחיקה: אינה מספקת לשתות עד שפניה [כו']: מני ר"ש היא [ט]דאמר מקריב את מנחתה ואח"כ משקה דכמה דלא קרבה מנחתה לא בדקי לה מיא דכתיב [י]מנחת זכרון מזכרת עון אימא סיפא יש לה זכות היתה תולה לה אתאן לרבנן דאי ר"ש האמר [יא]אין זכות תולה במים המרים אמר רב חסדא הא מני ר"ע היא דאמר [יב]מקריב את מנחתה ואח"כ משקה ובזכות סבר לה כרבנן: והם אומרים הוציאוה וכו': מ"ט דדילמא מתה למימרא דמת אסור במחנה לויה [יג]והתניא [יד]טמא מת מותר ליכנס למחנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא [טו]אפילו מת עצמו שנאמר [יז]ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו אמר אביי [יח]שמא תפרום נדה למימרא דבעיתותא מרפיא אין דכתיב [יט]ותתחלחל המלכה מאד [כ]ואמר רב שפירסה נדה והא אנן [כא]תנן חרדה מסלקת דמים פחדא צמית ביעתותא מרפיא: יש לה זכות היתה וכו': מני מתני' לא אבא יוסי בן חנן ולא ר"א בן יצחק איש כפר דרום ולא רבי ישמעאל דתניא אם יש לה זכות תולה לה שלשה חדשים כדי הכרת העובר דברי אבא יוסי בן חנן ר"א בן יצחק איש כפר דרום אומר ט' חדשים שנאמר [כב]ונקתה ונזרעה זרע ולהלן הוא אומר [כג]זרע יעבדנו יסופר זרע [כד]הראוי לספר רבי ישמעאל אומר שנים עשר חדש ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר [כה]דכתיב [כו]להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן ענין הן מלכי ישפר עליך וגו'. דניאל אמר לנבוכדנצר כשפתר לו החלום שיהא נטרד מן האנשים ולהיות עם בהמה ומיה להן מלכא אמנם המלך מלכי ישפר עליך עלתי מיטב בעיניך להאמין לעצתי: **וחטיך בצדקה פרוק.** חטאך ע"י צדקה פדה: **ועויתך במיחן.** ועונותיך בחנינת הענייים: הן

חוץ מפרשת סוטה. ואפי' בס"ת: **משמו.** של ר"מ: **שכמקדש.** של כל סוטה וסוטה: **מאי ביניייהו.** כלומר במאי קמיפלגי באיזה טעמא: **למחוק לה.** מפרשת סוטה שבספר תורה. לת"ק מחקינן לר' יעקב לא מחקינן: **כי הני תנאי.** דאיפלגו נמי בכתיבה לשמה: **דאינתיק.** מכל נשים לשמה של זו: **אמר רב נחמן וכו'.** איהו נמי פריך דהני תנאי לאו כי הני תנאי ופריך לאידך גיסא ואית ליה נמי דרב פפא וה"ק איכא למיפרך לתאי גיסא ואיכא למיפרך לתאי גיסא: **כתב.** לה גט לגרש את אשתו ונמלך מלגרשה: **בן עירו.** ששמו כשמו והוא מאותה העיר: **שמי כשמך וכו'.** ובני עיר אחת אנחנו וגט זה ראוי לי תניהו לי ואגרש בו את אשתי: **פסול לזה לגרש בו.** דדרשינן לה לשמה דכתיב וכתב לה ספר כריתות. והכא נמי כתיב ועשה לה הכהן: **מני.** הא דקתני דכיון ששתתה נבדקת ר"ש היא דאמר מקריב מנחתה ואח"כ משקה דאי לא אקרבה בריש לא הוה מיבדקה עד שתקרב מנחתה דכתיב מזכרת עון: **הא אמר אין זכות עולה.** בתמני' (לקמן ד' כב:): **ר"ע היא.** דאמר לעיל (ד' יט:) משקרב הקומץ אינה יכולה לחזור בה אלמא מקרבי לה קודם שתשתה: **במחנה לויה.** בהר הבית דהא עזרת נשים וגם שער נקבור לא נתקדשו בקדושת עזרה והרי הן כאמר הר הבית: **עמו במחילתו.** ובמדבר נמי היו ג' מחנות לפנים מן הקלעים מחנה שכינה והלויים יחנו סביב למשכן העדות (במדבר ג) זה מחנה לויה והדגלים ג' פרסאות[כז] זה מחנה ישראל ומשה היה לוי וקאמר עמו: **שמא יפרום נדה.** אגב ביעתותא דמים המרים. והנדה והזב והזבה ובעל קרי אסורים במחנה לויה כדילפינן בפסחים בפרק אלו דברים (ד' קז.): **פחדא למיפ.** דאגה שאינה באה פתאום אלא דוחגת שמא יבואו אויבים להורגה לומת את המקור מלהוליד דם ואפי' בשעת וסתה. וההיא דנדה אדאגה אימתר דקתני הגיע שעת וסתה ולא נדקה עמתה מפני שאורח בזמנו בא ר"מ אומר אם היתה במחנה והגיע שעת וסתה ולא נדקה טהורה אם נדקה אחרי כן ומצאתה טהורה ולא אמר אורח בזמנו בא שחרדה מסלקת את הדמים: **ביעתותא.** הבאה פתאום כגון זו שלא היתה מרידה עד עכשיו ופתאום היא מרגשת בנערה וכן באמתר שבאת לה שמועת מרדכי פתאום: **מרפיא.** הדמים. פותח את המקור: **מני מתני'.** דקתני יש זכות תולה ג' שנים: **כדי הכרת העובר.** דדרש ונקתה ע"י זכות כדי וזנרעה זרע כשיעור שהעובר ניכר במעוברת: **הראוי לספר.** לחיות ולבא לידי סיפור שבחו של מקום: **ואע"פ שאין ראיה.** גמורה לדבר דזכות תולה י"ב חודש זכר לדבר. ולקמן[כז] מפרש אמאי איכה ראיה: **להן מלכא מלכי ישפר עליך וגו'.** דניאל אמר לנבוכדנצר כשפתר לו החלום שיהא נטרד מן האנשים ולהיות עם בהמה ומיה להן מלכא אמנם המלך מלכי ישפר עליך עלתי מיטב בעיניך להאמין לעצתי: **וחטיך בצדקה פרוק.** חטאך ע"י צדקה פדה: **ועויתך במיחן.** ועונותיך בחנינת הענייים: הן

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"מ ופ"ד הלכה ט:
יז ב מיי' שם פ"ג הל"מ ופ"ד הל"ד והל' יא סמג עשין נו:
יח ג מיי' פ"ג שם ופ"ד הל"ח:
יט ד מיי' פ"ג מהל' גירושין הל"ח [ב] סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קלא סעי' ב:
ה [מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' ח ג טוש"ע שם סעי' ח]:
כ ו ז מיי' פ"ז מהל' בית הבחירה הלט"ו ופ"ג מהל' כלי המקדש הלכה ד סמג לאוין רם ועשין קעד:
כא ח מיי' פ"ג מהל' סוטה הלט"ז:

תוספות שאנץ

למחוק לה מן התורה פרשת סוטה שבספר תורה לת"ק מחקי' לר' עקיבא לא מחקינן: אבל תורה דסתם כתיבא הכי נמי דמחקינן וא"ת מאי שנא מהא דאמרי' בגיטין ההוא גברא דעל לבי כנישתא ויהב ספר תורה לרביתהו אמר רב יוסף למאי ניחוש לה אי משום כריתות הא בעי' וכתב לה לשמה אלמא אמרי' דאע"ג דסתם כתיבא לא אמרי' [דהוין] לשמה ודוחק הוא לומר דרב יוסף פליג ארב פפא דהכא ואומר דשאני גט דאפי' כתב הסופר שם אשה ושם האיש לא מהני אם לא אמר ליה הבעל שיכתוב הגט אבל הכא גבי סוטה מגלת סוטה שכתבה בלא אמירת האשה כשרה ומשו"ה אמרינן דכיון דסתמא כתיבא ה"נ דמחקי. אבל ק' דהכא משמע דלהתלמד עדיף יותר ופי' בריש פ' כל הגט. אבל ק' מאי האי דקאמר בתר הכי דר' אחא לית ליה גבי כתב לגרש את אשתו ונמלך כו'. והא לא דמי גט לסוטה בדפרי'. וי"ל דמ"מ פריך הכי דכיון דלית ליה לשמה א"כ לא לדרוש נמי גבי גט וכתב לה לשמה כי היכי דלא דריש ליה גבי סוטה: למימ' דמת אסור ליכנס למחנה לויה. בהר הבית דהא עזרת נשים ושער נקנור לא נתקדשו בקדושת העזרה והרי הן כשאר הבית. ל"ה: וא"ת מאי מקשי' מדרבנן מיהא אסור דהכי אמרי' התם חצר חדשה שחדשו בה דברים הרבה שאין בטול יום וטמא מת נכנס במחנה לויה וגם תנן במס' כלים מקודש ממנו החיל שאין גוים וטמאי מתים נכנסין לשם. וי"ל דיש חלוק בין היכא דאירע לו טומאה קודם שנכנס לשם אז אמרי' דאסור ליכנס במחנה לויה אבל היכא דאירע לו תוך המחנה אז מותר להיות שם דה"נ אמרי' במס' תמיד אירע קרי באחד מהם היה הולך במסיבה לבית הטבילה וכשחזור בא לו אצל אחיו הכהנים: אלא אפי' מת עצמו דלא מלאך לא מרפיא דלא חזי אלא בשעת הוצאת הנפש: **יש זכות תולה שנה אחת.** ירושלמי יש זכות תולה שנה אחת מנבוכדנצר לקלא ירחין תרין עשר יש זכות תולה שתי שנים מחמנון ויהי לשנתים ימים (שמואל ב יג) יש זכות תולה שלש שנים מחמאב וישבו שלש שנים אין מלחמה (מלכים ו כב) אמר ר' יוסי כל [ג]אותן שלש שנים היה עסוק במצות וכל אותן שתי שנים היה עוסק בתורה: מנחת זכרון כלל מזכרת עון פרט כמדומה הכי פירוש אימא דממנחת זכרון ליכא למילף זכרון זכות אלא זכרון עון ואין בכלל אלא מה שבפרט אם תאמר כן לא נמצאת מדת הדין מקופחת מה אם מדת הפורענות מעוטה הרי מזכרת מידת הטובה מרובה על אחת כמה וכמה אלא מנחת זכרון יש לה זכות מזכרת עון אין לה זכות: מנוה

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָה מִבֵּיתוֹ:
דברים כד א
2. אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּעָבֵר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְיָ וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת:
במדבר ה ל
3. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן:
במדבר ה טו
4. וְיִקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם:
שמות יג יט
5. וְתָבוֹאנָה נְעָרוֹת אֲסֻתָּר וְסָרִיסֶיהָ וְהִגִּידוּ לָהּ וַתִּתְחַלְחֵל הַמַّלְכָּה מְאֹד וַתְּשַׁלַּח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת מָרְדֳּכָי וּלְהָסִיר שַׂקּוֹ מֵעָלָיו וְלֹא קִבֵּל:
אסתר ד ד
6. וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הוּא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע:
במדבר ה כח
7. זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לַאדֹנָי לַדּוֹר:
תהלים כב לא
8. לְהַן מַלְכָּא מַלְכֵי יִשְׁפַּר עֲלָךְ וְחֲטָיָךְ בִּצְדָקָה פְּרָק וְעָוָיְתָךְ בְּמִחַן עֲנִיָּין הֵן תְּהֹוא אַרְכָּה לְשַׁלְוָתָךְ:
דניאל ד כד

גליון הש"ס

גמ' והתניא טמא מת. ע' זמכות ד' לג ע"א תי"ש ונטמאים: **תוס'** ד"ה בעיתותא כו' כל הנשים צ"ל האנשים:

מוסף רש"י

חוץ מפרשת סוטה. לאפוקי בספר תורה, דקסבר אם כן למחוק לה מן התורה מוחק (ערובין יג.). של מקדש. מגילה של כל סוטה וסוטה (שם). אין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת. סוטה שנכתבה מגילתה ואמרה עמה אני ופסולה, אין מגילתה כשרה לסוטה אחרת, אלמא כתיבה לשמה בעינן וה"מ נמי דלאן מוחקין לה מן התורה (שם). **כתב לגרש את אשתו ונמלך.** וחזר בו מלגרש אותה (שם וגיטין כד.). **פסול לגרש בו.** אלמא וכתב לה משמע הכי נמי כתיב ועשה לה משמע לשמה (ערובין יג.). **וכתב לה אמר רחמנא.** כתיב לה גבי כתיבה, הכא כתיב לה לגבי עשייה, עשייה היינו מחיקה (שם). **למחנה לויה.** כל הר הבית חוץ לחומת העזרה (פסחים סז.). **עמו.** ומשה לוי היה (שם). **ותתחלחל.** נתמעטה מלגופה (מגילה טז.). **פחדא צמית.** דאגת יולדה כי הכא מפני פחד כרכוס והגיע שעת וסתה ולא נדקה טהורה שהחרדה מסלקת הדמים. **ביעתותא מרפיא.** הבהלות פתאום שלדה רואה לו שומע נבהל מרפיא (נדה עא.).

מסורת הש"ס

א) גיטין כה. ערובין יג. ב) [גיטין כ. וש"נ], ג) [לעיל יט.], ד) [לעיל ו. לקמן כב.], ה) [לעיל יט.], ו) מוספתא דכלים פ"א ע"ש פסחים פז. מיר מה., ז) מגילה טו., ח) נדה לט. עא., ט) [ע' סנהדרין קי.], י) כ"ב ד., כ) [עיריכין נה.], ל) [דף כח.], מ) [ועי' תוספות ממחות לה: ד"ה אין], נ) כס"ד ומירוצלמי אימא כל אותן י"ב חודש.

הן תהוי ארכא לשלותיך וכתיב [1]כלא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתיב [2]לקצת ירחין תרי עשר לעולם רבי ישמעאל ואשכח קרא דאמר ותני דכתיב [3]כה אמר ה' על שלשה פשעי אדום ומאי אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר דלמא שאני עובדי כוכבים דלא מפקיד דינא עלייהו: ויש זכות תולה ג' שנים כו': זכות דמאי אילימא זכות דתורה הא [4]אינה מצווה ועושה היא אלא זכות דמצוה זכות דמצוה מי מגנא כולי האי והתניא את זו דרש רבי מנחם בר יוסי [4]כי נר מצוה ותורה אור תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור את המצוה בנר לומר לך מה נר אינה [6]מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה ואת התורה באור לומר לך מה אור [3]מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם ואומר [5]בהתהלכך תנחה אותך וגו' בהתהלכך תנחה אותך זה העוה"ז בשכבך תשמור עליך זו מיתה והקיצות היא תשיחך לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן [6] הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך נזדמנה לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך [9]כיון שעלה עמוד השחר ניצל מחיה רעה ומן הליסטין ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר [6]מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה א"ר יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצלא מתקיף לה [7]רבה אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה אמאי לא הגינה עלייהו אלא אמר רבא תורה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצווה ועושה נהי [2]דפקודי לא מפקדא באגרא [7]דמקרין ומתניין בנייהו ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדייהו מאי פרשת דרכים א"ר חסדא זה ת"ח ויום מיתה רב נחמן בר יצחק אמר זה ת"ח ויראת חטא מר זוטרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה א"ר יוסף דרשיה רבי מנחם בר יוסי להאי קרא כי סיני [8]ואילמלא דרשוה דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד דכתיב [7]לאמר אלהים עזבו וגו' מאי דרוש [8]ולא יראה בך ערות דבר וגו' והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה מאי בוז יבוזו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עזריה ולא בר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דבי אתא רב דימי אמר הלל ושבנא אחי הוו הלל עסק בתורה שבנא עבד עיסקא לסוף א"ל תא נערוב וליפלוג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו': אומר

הן תהוי ארכא לשלותיך. ומז תהא אורך זמן לשלומך שלא יבאו עליך הפורענות. וכן עשה נבוכדנצר היה מקבץ בכל יום עניי ישראל שהגיע בגולה והיו נריכין מזונות ומפרנסם ואף דניאל כשהשיאו עצה זו לכך נתכוין שרצה את ישראל בגולה מחזיקין על הפתחים: **וכתיב כולא מעא.** כל הפורענות הגיע על נבוכדנצר: **לקצת ירחין תרי עשר.** אלמא תלה לו הזכות י"ב חדש: **לעולם.** מתני' דקתני ג' שנים ר' ישמעאל היא: **ואשכח קרא דאמר ותני.** שונה בהתרכת זמן כלומר מקרא כתוב שהקב"ה מתריע זמן עד ג' פעמים הלכך הוו להו ג' שנים: **דלא מפקיד דינא עלייהו.** אין ממהרין מן השמים לפקוד עונותם עליהם בעולם הזה. אבל מישראל ממהרין ליפרע בעה"ז ומדקדקין אחריהם: **זכות דמאי.** מגינה כל כך: **זכות דתורה.** שהיתה עוסקת בתורה: **הא לא מפקדא.** דכתיב ולמדתם אותם את בניכם (דברים יא) ולא את בנותיכם וכיון דאינה מצווה אין שכרה גדול כמצווה ועושה: **היא עשיתך.** תליך בעבד את זכותך: **פחתים.** גומות: **נזדמנה לו אבוקה של אור.** כך זכה לקיים מצוה ניצל ממקצת פורענויות: **ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליסטין.** שדרכן לילך בלילה פן יפגעו בו דכתיב תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער (תהלים קד): **הגיע עמוד השחר.** ואף כאן זכה לתורה ניצל מן החטא ומן היסורין: **ועדיין אינו יודע כו'.** שמא יכפנו יצרו ליבטל ושיב עליו ילה"ר ופורענות: **הגיע לפרשת דרכים.** ושם הסיר את דרכו. ואף כאן הגיע ליום המיתה ולא פירש מן התורה עד יום מותו ניצל מכולן והכי מפרש לה לקמיה: **עבירה מכבה.** שכר מצוה: **ואין עבירה מכבה.** שכר מי שעסק בתורה קודם לכן. אלמא מצוה לא מגנא כולי האי: **לכבות את האהבה.** זו תורה דכתיב (שיר ג) הציאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה. יין קודש: **אמר רב יוסף.** לעולם מגינה על היסורין הרבה ומאי אינה מגינה דקאמר(ב) מ"ק מן החטא שלא יתקפנו ילה"ר קאמר: **מצוה בעידנא דעסיק בה.** והיינו לפי שעה דאמר מגנא מן היסורין ומצלא מילה"ר שלא יכשילנו לחטא: **בעידנא דלא עסיק בה.** משנגמר(ג) המצוה ואינו עסוק בה אגוני מגנא מן הפורענות אצולי לא מצלא. ודקתני בברייתא עבירה מכבה מצוה לאו מלהגין מן היסורין קאמר אלא מליטול שכר לעתיד: **אמאי לא תגין עליהן.** מילר הרע שהחטיאם ועשאם רשעים גמורים כלומר אמאי לא תגילהו מן העבירות: **לעולם זכות דתורה.** ולא שעוסקת בתורה אלא שטורחת בנגה ובנעלה שיעסקו: **דמקריאן ומתניאן.** שטורחות על בניהן להגיאן לבית הספר לקרות מקרא ולשנות משנה: **ונטרן לגברייהו.** וממתינות לבעליהן שיוצאין לעיר אחרת ללמוד תורה: **מאי פרשת דרכים.** מהו מדמה להגיע לפרשת דרכים דהא אנוקה היינו מצוה עמוד השחר היינו תורה אלא פרשת דרכים מאי היא: **ויום המיתה.** והוא תלמיד חכם ביום מותו וידע שלא פירש לפרוק מעליו עול תורה: **וירא חטא.** זכה לירא חטא אחר שזכה לתורה ניצל מכולן שהתורה מלמדתו דברי מצוה ודברי איסור וממה שהוא צריך לפרוש וירא חטא מוציא מלרדוף אחרי יצרו: **דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא.** וה"ק עלה עמוד השחר ניצל מן החיה כו' זכה לתורה ניצל מילה"ר ומן החטא ועדיין אינו יודע באיזו דרך מהלך אם יזכה שיסייעוהו מן השמים להתקבל דבריו בין חבריו להורות בהלכה וכמשפט הגיע לפרשת דרכים כלומר זכה לכך ניצל מכולם: **לאמר אלהים עזבו.** כך היו אומרים עליו אלהים עזבו שבא על אשת איש ואין אנו נענשין עליו רדפו ותפסוהו כי אין מציל אין לו זכות שיצילנו שהעבירה כבתה זכותיו: **לא ירא כך.** עבירה ואם ירא ושב מאחריך: **שמעון אחי עזריה.** תנא הוא במשנה קמייתא דזבחים ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא כדי שיחלוק בזכות למודו של שמעון לכך הוא נקרא על שם עזריה אחיו. וכן ר' יוחנן למד ע"י הגשיא שהי' מפרנסו: **הלל עסק בתורה.** מתון עוני רב כדמפרש במס' יומא (דף לה:):

לימדה

מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא. ותימה מאי אמי דקתני בברייתא תלה את המצוה בנר מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה אי מילר הרע אינה מגינה כלל אי מן הפורענות מגינה לעולם ותורה נמי למה תלאה הכתוב באור משום דמגינה לעולם אי מן הפורענות מצוה נמי מגנא לעולם ואי (ג) מילר הרע דמצלא הא לא מצלא אלא לפי שעה:

זה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא. תימה והיאך ניצול מכולן והלא לא ניצול מילר הרע בעידנא דלא עסיק בתורה וי"ל סתם תלמיד חכם תורתו אומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלא תורה:

והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה. תימה והא אמר לעיל בין לרב יוסף בין לרבא מצוה אגוני מגנא מן הפורענות אפילו בעידנא דלא עסיק בה ועבירה מכבה מצוה לאו מלהגין מן היסורין קאמר אלא מליטול שכר לעתיד לבא כמו שפרש"י:

כן

בהתהלכך תנחה אותך זה העוה"ז בשכבך תשמור עליך זו מיתה והקיצות היא תשיחך לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן (ו) הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך נזדמנה לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים ניצל מחיה רעה ומן הליסטין ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה א"ר יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצלא מתקיף לה רבה אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה אמאי לא הגינה עלייהו אלא אמר רבא תורה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצווה ועושה נהי דפקודי לא מפקדא באגרא דמקרין ומתניין בנייהו ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדייהו מאי פרשת דרכים א"ר חסדא זה ת"ח ויום מיתה רב נחמן בר יצחק אמר זה ת"ח ויראת חטא מר זוטרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה א"ר יוסף דרשיה רבי מנחם בר יוסי להאי קרא כי סיני ואילמלא דרשוה דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד דכתיב לאמר אלהים עזבו וגו' מאי דרוש ולא יראה בך ערות דבר וגו' והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה מאי בוז יבוזו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עזריה ולא בר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דבי אתא רב דימי אמר הלל ושבנא אחי הוו הלל עסק בתורה שבנא עבד עיסקא לסוף א"ל תא נערוב וליפלוג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו': אומר

כב א מיי' פ"ח מהל' ת"ת הלכ' ח וס"ג מהל' סוטה הלכה כ סמג עשין יב טוש"ע י"ד סימן רמו סעיף ו:

כג ב מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה כ:

תוספות שאנין

דלא מפקד דינא עליהו ואין ממהרין מן השמים לפקוד עונותיהם עליהם בעולם הזה אבל בישראל ממהרין ליפרע בעולם הזה ומדקדקין אחריהם. אלא מעתה דואג ואחיתופל כו' אמאי לא מגין עלייהו מגין לאו דוקא אלא ר"ל אמאי לא מציל עליהו: אלמלי דרשו דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד מאי דרוש וכו'. נראה דל"ג דואג שהרי על מעשה בת שבע קיימין הכא ודואג מת כבר ועברו ימים רבים כדאמר בחלק דואג ואחיתופל לא ראו זה את זה שדואג היה בימי שאול ואחיתופל בימי דוד ובת שבע היתה בת אליעם והוא היה בן אחיתופל כדכתיב בפסוק וכן מוכח (כרי' בן מומי) ולא מצינו שעשה דוד רק בדבר אוריה החתי וקרא דלא יהיה בך ערות דבר איירי בערוה ממש. והיינו במעשה בת שבע לפי' ל"ג דואג ואע"ג שכתוב בכל הספרים אלא (בי) אחיתופל לבד. לא כשמעון אחי עזריה תנא הוא ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא ומפרנסו כדי שיחלוק בזכות למודו של שמעון לכך נקרא על שם עזריה אחיו. וכן ר' יוחנן למד על ידי נשיא שהיה מפרנסו: הלל עסק בתורה מתוך עוני כדאמר ביומא (ו) בשמיהו שנאמר ושם רשעים ירקב ואומר פי' ר"ג שפי' ושבנא דתרי שבנא הוו שבנא הסופר צדיק היה כדכתיב לך בא אל הסוכן הזה ואל שבנא אשר על הבית. וכתיב ויצא אל אליקים אשר על הבית ושבנא הסופר כשיצאו אל רבשקא. אלמא אחר היה שבימי שבנא הראשון לא היה אליקים על הבית. ומיהו אומר הר' אלחנן דשבנא הראשון ושבנא אשר על הבית אחד הוה והא דכתיב אליקים אשר על הבית היינו שסופו היה על הבית.

ו) ל"ל ושבנא ות"ת והא שבנא דשם היה ולא מתקיון בשמיה וכו' ואומר ר"י דתרי שבנא הוו וכו'.

תורה אור השלם

1. כֹּלָּא מִטָּא עַל נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא:
דניאל ד כה
2. לְקֵצַת יַרְחִין תְּרֵי עֲשַׂר עַל הֵיכַל מַלְכוּתָא דִּי בָבֶל מְהַלֵּךְ הֲוָה:
דניאל ד כו
3. כֹּה אָמַר יְיָ עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי אֱדוֹם וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל רְדְפוֹ בְחָרֶב אָחִיו וְשִׁחֵת רַחֲמָיו וַיִּטְרֹף לָעַד אַפּוֹ וְעֶבְרָתוֹ שָׁמְרָה נֶצַח: עמוס א א יא
4. כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר: משלי ו כג
5. בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וְהֲקִיצֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: משלי ו כב
6. מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בוֹז יָבוּזוּ לוֹ:
שיר השירים ח ז
7. לֵאמֹר אֱלֹהִים עָזְבוּ רְדֹפוּ וּתְפָשׂוּהוּ כִּי אֵין מַצִּיל: תהלים עא יא
8. כִּי יֵיָ אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: דברים כג טו

הגהות הב"ח

(ו) גמ' הליסטים כ"ל וכן בכל העמוד: (ב) רש"י ד"ה אמר רב יוסף וכו' דקאמר בלישנא קמא: (ג) תוס' ד"ה מצוה וכו' ולא דמצלא מילר הרע לא מצלא:

גליון הש"ס

גמ' כיון שעלה עמוד השחר. עיין פסחים נ ע"א ברש"י ד"ה בכי טוב:

מוסף רש"י

ונטרן להו לגברייהו. ממתינות לבעליהן ונוטרות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת (ברכות יז). לא כשמעון אחי עזריה. על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק צורכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון, לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו (זבחים ב.).